

Daens Vandaag

driemaandelijks tijdschrift van het Priester Daensfonds

XXIII, 4, 15-12-1999

Waarde lezers,
Beste daensisten en sympathisanten,

Hoewel dit eerste nummer van de jaargang 2000 U al in de tweede maand van dit jaar met de drie nullen bereikt (en 't is nog een schrikkeljaar ook) maak ik verder van de gelegenheid nadrukkelijk gebruik U allen een gezegend, gezond en gelukkig jaar toe te wensen.

Evenals het getal 100 nog steeds tot het eerste honderdtal behoort, is het jaar 2000 de afsluiter van de 20ste eeuw. Maar kom, er is al genoeg geredetwist over een al dan niet nieuw millennium. Het feit alleen al is, eveneens als het beleven van een totale zonsverduistering, een unieke gebeurtenis voor de stervelingen op onze planeet.

Wellicht heeft U, zoals ik trouwens, een balans opgemaakt van wat wij in de voorbije eeuw hebben beleefd of meegemaakt, van ver of nabij. Afschrikwekkende oorlogen, moordpartijen, fundamentalistische onverdraagzaamheid en uitsluiting wedijverden met fascinerende omwentelingen op gebied van geneeskunde, wetenschappen en vooral communicatie. Gezin, religie en maatschappij, drie hoekstenen uit een vertrouwd verleden, liggen zwaar onder vuur. En wat lees ik in mijn krant de laatste dag van vorig jaar: "Inkomen van armen nooit zo laag!", "Het bestaansminimum stijgt niet (meer) mee met de algemene welvaart". De achterstand van de armen op de rest van de bevolking groeit nog steeds. Er wordt meer en meer terug gegrepen naar oude recepten: gratis voedselpakketten bedelen. De strijd tegen de armoede en vóór "structurele" verbeteringen en begeleiding van de kansarmen blijft ook voor ons, daensisten, een blijvend zorgpunt. Alle organisaties die hierbij rechtstreeks betrokken zijn wensen wij uit de grond van ons hart: "Goede moed en... hou vol!" Het blijft de moeite waard.

Ik wil ook nog heel even terugkomen op de negatieve beslissing van de gemeenteraad in verband met de financiële ondersteuning voor de inrichting van de zogezegde "Daenszaal" in de IJzertoren. Weeral eens is bewezen hoe moeilijk politiekers het hebben om persoonlijk en openlijk hun eigen mening in een stellingname uit te drukken via een nominatieve stemming en hoe zij, volgens de kadaverdiscipline, gebonden zijn aan de partijtucht! Arme politici! Hier en daar durft soms een enkeling tegen de stroom oproeien, maar het blijft een – zij het moedige – beslissing.

Verder kunt U in dit nummer lezen hoe U persoonlijk het "Steunfonds IJzertoren" kunt steunen. Wij rekenen voort op uw medewerking! Indien U ondertussen vergeten was het jaarlijkse lidmaatschap te vernieuwen, dan is dit het moment. Doen, nu!

Onze sponsors en ereleden wil ik langs deze weg ook nog eens extra dank zeggen voor het financiële ruggensteuntje om de werking van het Priester Daensfonds mogelijk te maken.

In de schoot van het bestuur werd besloten vanaf dit jaar "Daens Vandaag" 5 maal per jaar te laten verschijnen. Wij willen hiermee trachten dichter bij de actualiteit aan te sluiten. Het kost U, beste leden, geen cent (BEF of EURO) meer. De redactieraad krijgt er wel wat werk bij, maar gedreven mensen – en dat zijn daensisten uiteraard – zijn tot heel wat in staat.

Dit nummer is dus het eerste in de nieuwe opmaak.

Veel leesgenot!

Herman Slagmulder, voorzitter Priester Daensfonds

Daens Vandaag

Verantwoordelijke uitgever:

Herman Slagmulder
Boudewijnlaan 130, 9300 Aalst
☎ en 📠 053 / 77 68 53

Hoofredactie:

Frans Van Campenhout
Loweidestraat 2, 1700 Dilbeek
☎ en 📠 02 / 567 94 98

Opmaak:

Erik D'Hondt
Wijlstraat 25A, 9320 Erembodegem
☎ en 📠 053 / 77 44 97

Kernredactie:

Wouter De Bruyne, Erik D'Hondt,
Herman Slagmulder, Frans Van
Campenhout en Emiel Van Schuy-
lenbergh.

Coördinatie publiciteit:

Emiel Van Schuylenbergh

* * *

Priester Daensfonds

Sociaal-culturele vereniging aange-
sloten bij het Overlegcentrum van
Vlaamse Verenigingen (OVV), bij de
Vlaamse Culturele Koepel (VCK) en
bij de Cultuurraad van de stad Aalst.

Maatschappelijke zetel:

Stadhuis, Grote Markt 3, 9300 Aalst

Correspondentie-adres:

Parklaan 30 bus 10
9300 Aalst
☎ 053 / 77 40 12

Raad van Beheer:

Voorzitter

Herman Slagmulder

Ondervoorzitter

Willy De Turck

Secretaris

Luc Geeroms

Penningmeester

Emiel Van Schuylenbergh

Leden

Stephan Beeckman, Mieke De Schep-
per, Peter Dauwe, Wouter De Bruyne,
Erik D'Hondt, Luc D'Hondt, Rob
Librecht, Roel Temmerman, Frans Van
Campenhout, Karel Van den Bossche en
Machteld Van de Perre.

Lidmaatschap van het Priester Daensfonds:

Jaarlijkse bijdrage: 500 BEF
Scholieren en studenten: 250 BEF
Ereleden: 1.000 BEF
Beschermden leden: 2.000 BEF
Rekeningnummer: 432 -5245521-01

* * *

Kaftontwerp: Erik D'Hondt

Al veertig jaar zet het Priester Daensfonds zich in voor solidariteit met de medemens, ontplooiing van het Vlaamse volk, democratisering van de samenleving en het doorbreken van de verzuiling op alle gebied. Het heeft leden over heel Vlaanderen, en zelfs in Wallonië en Nederland.

Heel wat leden hebben hun lidmaatschap (en zelfs een beetje meer) spontaan hernieuwd. Anderen zijn in 2000 voor het eerst lid geworden. Onze dank voor het vertrouwen en de steun van onze werking.

Mogen we beleefd vragen aan diegenen die – wellicht uit vergetelheid – hun lidgeld nog niet betaald hebben, dat zo snel mogelijk te storten op rekeningnummer 432-5245521-01 Aalst met vermelding van naam, adres en reden van betaling.

Jaarlijkse bijdrage (abonnement op tijdschrift inbegrepen)
500 fr.

Scholieren en studenten: 250 fr.

Ereleden: 1000 fr.

Beschermden leden: 2000 fr.

Op zaterdag voormiddag 18 maart om 10 uur

Algemene Statutaire Vergadering van het Priester Daensfonds

Het Land van Riem, Grote Markt 4, 9300 Aalst

Op het programma:

Jaarverslag 1999

Financieel verslag 1999

Jaarplanning 2000

Allerlei: vragen en suggesties

Alle leden van het Priester Daensfonds zijn uitgenodigd.

Wie suggesties en voorstellen heeft, eventueel kritiek op de werking van het fonds zal op deze vergadering vrij zijn of haar zeg te krijgen.

WIJ REKENEN VAST OP UW AANWEZIG-

DAENSISTISCHE HULDE WELLE

INGERICHT DOOR

PRIESTER DAENSFONDS, DAVIDSFONDS-WELLE, HEEMKUNDIGE
KRING WALLO, FANFARE SINT-CECILIA WELLE, DAVIDSFONDS-
DENDERLEEUEW, GEMEENTEBESTUUR EN CULTURELE RAAD DEN-
DERLEEUEW.

9.30 u. Eucharistieviering in de parochiekerk "Sint-Pieters Banden".
Korte toespraak door Herman Slagmulder, voorzitter Pries-
ter Daensfonds.

Homilie: Pastoor Jozef Eeman.

Offergang met uitreiking van een gedachtenisprentje.

Muzikale omljsting door Fanfare Sint-Cecilia.

10.30 u. Kerkhof.
Hulde oud-burgemeester Romain Eeman.

Korte toespraak door Wilfried De Metsenaere.

Bloemenhulde.

11.15 u. Academische zitting in parochiaal centrum "Huyze Sint-Pieter"
Welkomstwoord door Herman Slagmulder namens Priester
Daensfonds en door burgemeester Jan Eeman namens
Gemeen tebestuur Denderleeuw.

Gelegenheidstoespraak door Wilfried De Metsenaere

Videofilm.

Samenzang.

Bindteksten: Elia Vermeulen.

Receptie.

Heel wat inwoners van Welle - dat in 1977 samengevoegd werd met Denderleeuw - hadden rond de eeuwwisseling nauwe contacten met Aalst, Denderleeuw en Denderhoutem, daensistische burchten in de Denderstreek. Albert Van den Bruele van Denderhoutem ging in zijn jonge jaren regelmatig naar Welle waar hij een actieve vriendenkring had. Het moet ons dan ook niet verbazen dat in Welle heel wat sporen zijn van daensistische activiteiten.

Daens en Welle

In 1904 werd de toneelbond “Kunst en Eendracht” gesticht. Omdat de toneelbond gemengd was en de leden hun daensistische sympathieën niet onder stoelen of banken staken, had het bestuur het in den beginne erg moeilijk om een geschikte zaal te vinden voor de opvoering van zijn stukken. Kunst en Eendracht gaf immers openlijk steun aan de daensistische Christene Volkspartij die bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1911 in Welle opkwam tegen de alleenheersende

Katholieke Partij en twee van de negen gemeenteraadszetels veroverde. Die gingen naar Romain Eeman en Joannes Seghers. Pas na 1910 kreeg de bond een vast lokaal bij Gust D’Haeseleer op de Steenweg. Omstreeks 1912 kwam er een zangvereniging bij en in 1913-14 en 1919-21 gaf de vereniging een blaadje uit *De Wellenaar*. Op 12 april 1914 werd haar vlag ingewijd, onder ruime belangstelling en met een groots feest waarbij Pieter Daens, priester Florimond Fonteyne, Hector Plancquaert en Albert Van den Bruele het woord voerden. Er werd een ‘zangstuk’ gebracht, Gloria Flori, met driehonderd deelnemers en waarvan August De Boeck de muziek had geschreven.

In de winter van 1913 richtten de daensisten van Welle een maatschappij van onderlinge bijstand op onder de naam “Met eigen kracht naar eigen redding”. Wellicht is uit deze maatschappij in 1921 en onder impuls van Romain Eeman, de coöperatieve maatschappij “Weldoen” ontstaan, die na verloop van tijd een toneelvereniging, een fanfare, een boldersclub, een ziekenbond, een pensioenkas en zelfs een herberg met feestzaal en een

Lokaal Weldoen - Vlaamsch Huis in Welle (DAVS)

Eerste Minister Spaak heeft in
volk' parlement verklaard: " De
Burgemeesters zullen benoemd
worden in de meerderheid ..

**Volk van Welle, stemt
dus de man van het
volk.**

**Stemt
Romain Eeman
Burgemeester !**

Stemt onder n° 3

Foto Romain Eeman (DAVS)

specerijwinkel omvatte. In 1928 trad de ziekenbond Weldoen toe tot de Verenigde Ziekenbonden der Christene Volkspartij die haar zetel had in Aalst en waarvan Jan De Neve de centrale figuur was. Op 10 mei 1930 konden de daensisten in Welle een nieuw lokaal in gebruik nemen dat de naam kreeg "Vlaamsch Huis".

Op politiek gebied hebben de daensisten in Welle tijdens het interbellum, toen het algemeen enkelvoudig stemrecht voor mannen van kracht was geworden, hun stempel gedrukt op het gemeentebestuur. In april 1921 veroverden ze vier van de negen zetels (Frans De Pril, Arthur Joseph D'Haeseleer, Romain Eeman en Joseph Van Mulders). In oktober 1926 hadden ze met vijf zetels de volstreekte meerderheid (de vier vorige gekozenen + Benedikt Witterzeel). Maar de minister wilde geen daensist als burgemeester en benoemde Emeri Langelet, een man die niet eens tot de gemeenteraad behoorde. In oktober 1932 verloor Witterzeel zijn zetel en de daensisten hun meerderheid en waren het opnieuw de katholieken die het laatste woord hadden in de ge-

meenteraad.

Bij de verkiezingen van oktober 1938 traden de socialisten voor het eerst in de gemeenteraad met twee zetels. De daensisten hadden er drie en de katholieken vier. Romein Eeman sloot een akkoord met de socialisten en werd midden 1939 burgemeester. Evenwel niet voor lang. Eind 1940 hebben de Duitsers de gemeenteraden afgeschaft en het bestuur van de gemeenten toevertrouwd aan het college van burgemeester en schepenen. Als democraat kon Eeman met deze gang vaag zaken niet akkoord gaan en hij nam ontslag.

F.V.C.

Voornaamste bronnen: F. Van Campenhout, *Lexicon van de Daensistische Beweging*, 1993; J. Baeyens e.a. *Welle. Eens 's Graven propre proche*, 1996; M. Van de Perre, *Redt & Helpt U zelve & Elkander*, 1997..

PRIESTER DAENS - STEUNFONDS VOOR DE IJZERTOREN

Ondanks de onverschilligheid en zelfs vijandigheid van sommige Vlamingen, zet het Priester Daensfonds zijn actie voort voor de museala invulling van de IJzertoren, het officieel erkende memoriaal van de Vlaamse Beweging.

Storting(en) kunnen gebeuren op:

KB 474-3100521-50

GKR 068-2174746-33

BBL 380-0043653-74

van *Bedevaart naar de Graven aan de IJzer* vzw, IJzerdijk 49, 8600 Diksmuide, met vermelding 'Pr. Daens steunfonds'

Gift(en) van 1.000 fr. en meer zijn fiscaal aftrekbaar.

Via het priester Daensfonds ontving
Bedevaart naar de Graven aan de IJzer vzw
reeds de som van 204.398 fr.:

Herman Valgaeren, Mol	1.000 fr.
Jozef De Smet, Aalst	2.000 fr.
Tony Derde, Aalst	1.000 fr.
Frans Van Campenhout, Dilbeek	1.000 fr.
Emiel Van Schuylenbergh, Aalst	1.000 fr.
Herman Slagmulder, Aalst	2.000 fr.
Erik D'Hondt, Erembodegem	1.000 fr.
Fam. Slagmulder-Van de Waeter, Erembodegem	1.000 fr.
Wilfried Dhondt, Ninove	1.000 fr.
Herwig Sonck, Denderleeuw	1.000 fr.
Richard De Grom, Welle	1.000 fr.
Vlaamse Kring "Land van Aelst", Aalst	4.000 fr.
Hedwig Keymeulen, Aalst	1.000 fr.
A. Daelman, Aalst	500 fr.
Grysolle, Aalst	1.000 fr.
Roel Temmerman, Aalst	1.000 fr.
Ben Boelens, Ninove	1.000 fr.
Luk Dhondt, Erembodegem	1.000 fr.
Priester Daensfonds, Aalst	80.000 fr.
Wouter De Bruyne, Aalst	1.000 fr.
Gemeentebestuur Ninove	42.882 fr.
Gemeentebestuur Denderleeuw	20.180 fr.
Gemeentebestuur Wortegem-Petegem	37.836 fr.
Esther De Coster-Caudron, Aalst	1.000 fr.
J. Cosyn, Aalst	1.500 fr.
VTB-VAB afd. Haaltert	1.000 fr.
Verbond Christelijke Mutualiteiten, Aalst	6.230 fr.
Dries De Schepper, Evergem	3.000 fr.
Vlaamse Volksbeweging afd. Aalst	10.000 fr.
11 juli-komitee, Aalst	10.000 fr.
Vlaamse Kring, Meldert	20.000 fr.
Vlaamse Kring, Erembodegem-Terjoden	10.000 fr.

fotkopie(s) uit kranten
of weekbladen

Als het van het stadsbestuur van Aalst afhangt hoort Daens niet thuis in het vernieuwde museum van de IJzertoren. De discussie die reeds meer dan drie jaar aansleept, bereikte onlangs een bitter hoogtepunt met een negatieve gemeenteraadsbeslissing. De discussie overstijgt het regionaal nieuws van Aalst en Diksmuide. Hoe gaat Vlaanderen om met zijn verleden, hoe open gaat het de nieuwe eeuw tegemoet? Voor het Priester Daensfonds is het onbegrijpelijk dat de film “Daens” wel genomineerd werd voor een Oscar, dat de politieke nieuwdenker Daens goed is voor wat toeristische promotie in Aalst, maar niet in aanmerking zou komen voor nominatie in het Vlaamse memoriaal van de IJzertoren. Wat is er aan de hand?

In 2002 opent in de IJzertoren in Diksmuide een nieuw en volwaardig, 24 verdiepingen tellend museum. Gespreid over deze verdiepingen zal de ‘Nooit-meer-oorlog-gedachte’ van de frontsoldaten in drie fasen gevisualiseerd worden. Bedoeling is om van dit oorlogsmonument een eigentijds museum te maken dat zowel de Vlaamse bewustwording als het antimilitarisme in de kijker plaatst. Centrale boodschap daarbij is : afkeer van oorlog en pacifisme gaan hand in hand samen met een verlangen naar totale verdraagzaamheid tegenover andere culturen en tegenover alle “eigen” bevolkingsklassen.

De Vlaamse overheid begreep eind jaren tachtig dat de IJzertoren een monument in verval was. Na officiële erkenning van de Vlaamse Gemeenschap zorgden opeenvolgende restauratiepremie's ervoor dat de toren stilaan opgekalefaterd raakte, met als bekroning de inwijding van een grensoverschrijdend museum. Dit museum wordt immers opgebouwd rond drie thema's : de Eerste Wereldoorlog, de Vrede en de Vlaamse Ontvoogding. Voor elk thema werd een organisatie met kennis van het terrein gevraagd om een wetenschappelijk concept uit te werken. Zo stelt het team van prof. dr. Luc De Vos, directeur van de militaire school Brussel, het eerste luik m.b.t. Wereldoorlog I samen. Aan het tweede luik, waar de vredesproblematiek centraal staat, werken hulporganisaties zoals Nobelprijswinnaar Artsen Zonder Grenzen mee. Voor het derde luik met als thema Vlaamse Ontvoogding staat het Archief en Documentatiecentrum voor het Vlaams-Nationalisme van Antwerpen garant voor de inhoudelijke samenstelling. Het museum wordt – naast de klassieke tentoonstellingsmiddelen zoals foto's, schil-

derijen, originele documenten, affiches enz. – voorzien van driedimensionele maquettes, auditief materiaal, dia- en filmprojectie, informatie via computer en televisieschermen, multimedia en telegeleide wandelingen. Met deze infrastructuur wil men vooral een jong publiek bewustmaken van een stuk geschiedenis uit de twee vorige eeuwen met repercussies tot in de ééentwintigste eeuw, met waarschuwingen die tijdloos en grensoverschrijdend zijn.

Maar zo'n groots opgezet vredesmonument

Daens: toerisme of erfgoed?

vraagt veel financiële ondersteuning. En naast de klassieke subsidiekanalen klopten de organisatoren aan bij derden voor extra middelen, gewapend met een stevig voorbereid dossier over de museale inrichting van de bewuste toren. Hun uitverkorenen zijn steden of gemeenten die feiten of figuren herbergen die in de Vlaamse, sociale ontvoogdingsstrijd hun plaats verdienen. Daarom niet altijd met duidelijke onderlinge verbanden, wel met een zelfde cultureel verleden. Voorbeelden zijn Kortrijk, stad met een Guldensporenslagverleden, Roeselare met Albrecht Rodenbach, Gent met Edward Anseele... Aan deze gemeenten werd inhoudelijke en financiële medewerking gevraagd. Inhoudelijk moeten zij geschikt illustratiemateriaal aanreiken dat past binnen het concept van de verantwoordelijke wetenschappelijke werkgroep. De financiële vraag was een jaarlijkse bijdrage van 200.000 BF en dit gedurende zes jaar.

Met deze vraag richtten de inrichters zich in de zomer van 1996 tot Aalst, stad waar de christen-democraat Adolf Daens tijdens de vorige eeuwwisseling Vlaams en sociaal voorvechter was. De “ongehoorzame” priester, die tegen de wil van zijn kerkelijke overheid in, opkwam voor de belangen van de arbeiders, wordt gerekend tot één van de voornaamste bepleiters van de sociale ontvoogding van het Vlaamse volk. Daarom wordt Daens en het daensisme in het derde tentoonstellingsluik over de ontvoogding belicht, naast figuren als E. Anseele en L. Franck.

Het Priester Daensfonds wierp zich op als

coördinator van de gesprekken tussen het stadsbestuur en de inrichters van het IJzertorenmuseum. Al gauw bleken deze gesprekken uiterst moeizaam en met veel bochtenwerk te verlopen. Daar waar zustersteden als Roeselare en Kortrijk snel tot medewerking kwamen, vond het Aalsters stadsbestuur keer op keer nieuwe redenen om deze toezegging uit te stellen. Eerst bleek de gevraagde som te veel te zijn voor de stadsbegroting. Het eigen Aalsters stedelijk museum zit in volle restauratie en het cultuurbudget wordt hiervoor aan kant gezet. Bijgevolg ging het Priester Daensfonds op zoek naar mogelijkheden om de gevraagde som te verdelen onder meerdere geldschieters. Op een schrijven naar andere gemeenten met een daensistisch verleden als Ninove, Denderleeuw, Haaltert en Wortegem-Petegem werd na enige aarzeling (“waarom doet Aalst niet mee” of “wij wachten met onze toezegging tot Aalst heeft toegezegd”) toch positief gereageerd. En het Priester Daensfonds nam een groot deel van de kosten voor zich. De verdeelsleutel van “aantal inwoners per gemeente” maakte dat de bijdrage van Aalst terugviel op 96.000 BF gedurende zes jaar, een peulschil in een begroting van een middelgrote stad. Het stadsbestuur besliste evenwel eind november 1999 - na drie volle jaren en veel verdagingen - “niet in te gaan op de vraag voor financiële ondersteuning van de museale invulling van de IJzertoren aangezien de stad Aalst wil investeren in de inrichting van haar eigen Daensmuseum”. Deze argumentatie werd nog harder gemaakt met de zogenaamde vrees dat de toelichting van het daensisme binnen de ontvoogdingsgeschiedenis in de IJzertoren geïnteresseerden zou beletten om een volwaardig bezoek te brengen aan het Daensmuseum in Aalst. Eigen toerisme eerst. Men zou het omgekeerde mogen veronderstellen, maar voor het Aalsterse stadsbestuur bleek elke uitleg geldig. Waarom dan dit drie jaar lang krampachtig afhouden van een toezegging aan een project waar andere gelijkaardige steden probleemloos in meestappen? Heeft het rood-blauwe stadsbestuur van Aalst dan zoveel meer financiële problemen dat een jaarlijkse bijdrage van 96.000 BF een struikelpunt kan zijn voor een stadsbegroting? Of hebben de leden van deze coalitie méér dan hun collega’s-beroeps politici straffe inzichten in historische feiten?

De inrichters van dit vredesmuseum hebben hun naam niet mee. In de omgang worden zij het *IJzerbedevaartcomité* genoemd. En

dat belemmert heel wat *sociaalvoelende en vernieuwingsgezinde* provincialistische politici in hun denkwijze over het belang van een dergelijk museum. Terwijl recent een groep progressieve intellectuelen aan de vooravond van het nieuwe millennium in een open brief vragen om de schuldenlast van een 55 jaar oud oorlogsverleden stilaan voor de erfgenamen te begraven, menen enkele Aalsterse politici luidop te mogen denken dat alles wat verband houdt met “IJzertoren” en “bedevaarten” uitsluitend fanatiek flamingantisme is.

Binnen deze vorm van politiek meent men dat persoonlijke inzichten en gevoelens de bovenhand halen op historische feiten. Op gevoelsmatige basis en met een beperkte kennis van het verleden van hun eigen taalgebied verwacht men hardnekkig alles wat “Vlaams” of “Vlaanderen” is met extremisme en als wat Vlaams-nationalisme is met fascisme. Dat op deze wijze precies in de kaart gespeeld wordt van onverdraagzaamheid ontgaat hen. Begrippen als Sociale Strijd en Vlaamse Ontvoogding blijven onbegrepen wanneer men hardleers blijft denken in de wit-zwart-tegenstelling van de naoorlogse jaren. Of blijven deze begrippen voor de paarse coalitie in Aalst onbegrepen omdat ze overbodig lijken voor hun eigen regionale partijcultuur?

Het trieste in dergelijke zaak is dat de sectaire gemeentepolitiek grensoverschrijdende initiatieven klasseert zonder ernstige besprekingen of gefundeerde bezwaren. Of hoe Adolf Daens, die met zijn inzet voor zwakken en marginalen, door kleine machtspotentaatjes weer misprijzend wordt bekeken omdat hij op het einde van de negentiende eeuw ook de Vlaamse belangen verdedigde. Misschien kan het Aalsters gemeentebestuur iets genuanceerder leren denken over Vlamingen en progressieve sociaal-democraten als hun eigen Daensmuseum er eindelijk eens komt. De Daenszaal in de IJzertoren zal er komen met de medewerking van de stad Ninove, de gemeenten Denderleeuw en Wortegem-Petegem, maar zonder de Daensstad zelf. Of is er toch nog hoop op een ánder, minder krampachtig gesprek?

Een onverwerkt verleden

Priester Daens en de kerkelijke overheid. Wie onder die titel schrijft over Daens, verwijst meteen naar hét kernprobleem in het leven van de priester-politicus. De gehele loopbaan van Daens werd immers getekend door zijn bijzondere verhouding met zijn kerkelijke overheid, vanaf de (wellicht verwachtingsvolle) dag waarop hij in Drogen-Gent de weg van het geestelijk ambt opzoekt tot de extreem-dramatische periode waren hij in Aalst overlijdt en ter aarde wordt besteld.

Die bijzondere verhouding zou overigens tot vandaag het centrale gegeven blijven in de talloze hommages en herdenkingen die gewijd werden aan de priester-politicus. Daarbij is het vooral het kerkelijk instituut dat aankijkt tegen een soort onverwerkt verleden. Want Daens staat vooral voor onbarmhartige tegenkantingen en daar hebben paters, kloosterzusters, pastoors en onderpastoors – naast de kerkelijke overheden – ruim de hand in gehad. Als men vandaag moet vaststellen “dat Daens vooral groot werd door het onbegrip en de menselijke kleinheid van velen onder zijn tegenstrevers”, dan begrijpt men de essentie van de kwestie-Daens (1). De figuur van Daens roept vandaag nog steeds diepe emoties op. Het is vanzelfsprekend dat die emoties niet uitsluitend verband houden met de moeilijke relatie van de Aalsterse priester met zijn kerk. De emotionaliteit van het thema ligt uiteraard eveneens besloten in het belang van Daens’ politiek engagement. Samen met zijn medestanders heeft hij immers een belangrijk aandeel gehad in de sociale en politieke ontvoog-

(1) VERDOODT (F.-J.), *De zaak-Daens. Een priester tussen Kerk en christen-democratie*, Davidsfonds, Leuven 1993, 229 blz., blz. 216.

ding van de Vlaamse werklieden en kleine middenstanders op het einde van de negentiende eeuw. Voor die ontvoogding is overigens bitter hard gevochten. Vandaar ook de diepte van die emoties.

Christene Volkspartij en christen-democratie in Vlaanderen

Priester Daens en de kerkelijke overheid

De beweging waarbinnen de politieke loopbaan van Daens moet gesitueerd worden is die van de christen-democratie.

Anders dan in Wallonië en Brussel, werd de toon van de christen-democratie in Vlaanderen bijna uitsluitend bepaald door vooruitstrevende en radicale leken, door niet-geestelijken dus. De positie van Daens zou in Wallonië en Brussel niet uitzonderlijk geweest zijn, maar in Vlaanderen was zij dat dus wel. En dat laatste heeft begrijpelijkerwijze een belangrijke rol vervuld in de verhouding tussen de Aalsterse priester en zijn overheid. Door zijn exclusieve aanwezigheid onder die vooruitstrevende en radicale leken maakte Daens zichzelf en zijn (leken)omgeving meestal erg kwetsbaar. Hijzelf was geenszins een radicale christen-democraat, maar de kerk stelde hem verantwoordelijk voor het radicalisme van zijn omgeving. Anderzijds draaide die omgeving mee op voor de soms schrijnende gevolgen van de bittere *persoonlijke* conflicten tussen de priester en zijn overheid.

In feite bestonden er in Vlaanderen twee soorten christen-democratie: een autonome, die beheerst werd door de daensisten en een niet-autonome, die beheerst werd door enkele vooruitstrevende gelovigen binnen de katholieke partij. De draaischijf van de autonome, zeg maar daensistische, christen-democratie in Vlaanderen was de *Christene Volkspartij*, die in 1893 in Okegem-Ninove werd gelicht en die in 1897 in Gent werd uitgebreid tot de *Vlaamsch-Christene Volkspartij*.

De idee voor het stichten van zo'n partij leefde in diverse kringen van de sociale en flamingantische volksbeweging die zich sinds 1889 aan het ontwikkelen was in Vlaanderen, hoofdzakelijk in Oost-Vlaanderen. Dat de eerste werkelijke *partij* uiteindelijk in de regio Ninove ontstond, houdt volkomen verband met het feit dat op die plaats *de roelanders* actief waren. Zij waren (hoofdzakelijk) gelovige, sociaalbewuste en -actieve flaminganten die sinds 1891 sociaal, cultureel en politiek actief waren en contacten onderhielden met gelijkgezinden elders in Oost-Vlaanderen. Toen de roelanders in 1893, temidden een sfeer van politieke en sociale onrust in België, overgingen tot de stichting van een heuse partij, betrokken zij ook spoedig priester Daens bij hun initiatief. Op die wijze trad de ambteloze priester tegelijk in de politiek én in de Daensistische Beweging. Hij werd er meteen één van de boegbeelden. Waardoor hij van de weeromstuit de ene kerkelijke straf na de andere opliep.

Om zich als priester-politicus te kunnen rehabiliteren, zou Daens herhaaldelijk de – historisch erg betwistbare – stelling verdedigen dat de Christene Volkspartij slechts tegen wil en dank buiten de schoot van de katholieke was ontstaan.

Vanuit diezelfde drang, zou hij op een bepaald ogenblik zelfs het bestaan van de partij ontkennen of zich tenminste van haar distantieëren.

De ambteloze priester Daens

Priester Daens werd in 1839 geboren in Aalst, in een gezin van kleine middenstanders. In 1859 trad hij te Drogen binnen in het noviciaat van de jezuïeten, waar hij vrij spoedig het ambt van adjutor-professor kreeg toegewezen. Tussen 1862 en 1871 was hij gedurende vijf schooljaren leraar aan jezuïetencolleges van Antwerpen, Bergen en Turnhout en gedurende drie academiejaren student filosofie en theologie te Leuven. Moeilijkheden met zijn oversten leidden ertoe dat hij in 1871 ontslagen werd uit de jezuïetenorde, zeer waarschijnlijk na spanningen omtrent de opgelegde discipline. Daens verzette zich vruchteloos tegen zijn uitsluiting, maar bereikte anderzijds wel dat hij nog tijdens datzelfde jaar werd toegelaten tot het Grootseminarie van Gent, waar hij in 1873 tot priester werd gewijd. Intussen had hij nieuwe pogingen ondernomen om aanvaard te worden bij de jezuïeten. Zonder resultaat.

Nog voor zijn priesterwijding werd Daens leraar aan het bisschoppelijk college van Oudenaarde. Hij oefende die functie verder uit tot in 1876, toen hij op eigen verzoek een ambt van parochiepriester verwierf te Sint-Niklaas, waar de latere bisschop Stillemans superior van het klein seminarie was en kennismaakte met de wisselvalligheden in de loopbaan van Daens. Deze laatste toonde zich ook in Sint-Niklaas ontevreden, werd

in 1877 opnieuw aanvaard in Drongen, waar hij na enkele dagen alweer vertrok.

(vervolg in volgend nummer)

Opnieuw seculier priester geworden, fungeerde Daens van 1878 tot 1879 als onderpastoor in Kruishoutem. Die post werd de eerste van een nieuwe en ditmaal lange reeks van ambtelijke problemen: een niet-ingewilligde vraag om leraar te worden aan het Sint-Barbara-college van de jezuiten in Gent, een op de valreep gemiste kans om tekstschrijver te worden bij de bisschop van Gent, een onbevredigend leraarschap aan het college van Dendermonde, drie opeenvolgende ontgoochelingen om in Aalst aalmoezenier te worden en tenslotte een (door Daens zelf) afgewezen parochiaal ambt in Drongen. In 1888 verliet hij vrijwillig Dendermonde, ging inwonen bij zijn broer Pieter in Aalst, gaf privélessen aan kinderen van welstellende ouders, vertaalde oude teksten, schreef heiligenlevens en werkte sporadisch mee aan de activiteiten van zijn broer-uitgever-drukker.

Pieter Daens zelf evolueerde vanaf 1892 systematisch naar de zich stilaan ontwikkelende christen-democratie. Vanaf 1893 zou hij dat openlijk doen en zijn populaire bladen in dienst stellen van de nieuwe beweging. Het zou hem spoedig in een frontaal conflict brengen met de Aalsterse conservatieve katholieken, wiens fervente verdediger hij gedurende decennia was geweest.

De wisselvalligheden en de moeilijkheden in de ambtelijke loopbaan van Daens, leidden onvermijdelijk tot diepgaande spanningen tussen de priester en zijn overheid. Halfweg 1893 ontstonden twee nieuwe wrijvingspunten. De eerste hield verband met een controversieel geachte vertaling door Daens van het *Boek van Job*. De tweede situeerde zich in de politieke sfeer: Daens ontstemde

Op 11 januari was het honderd vijftig jaar geleden dat de daensistische voorman en sociaal bewogen geneesheer *Jan Constant CAUDRON* in Moorsel geboren werd.

Hij was de zoon van Petrus Josephus Caudron, die als “onafhankelijk katholiek” van 1848 tot 1866 burgemeester van Moorsel was, en van Maria Joanna Cooreman. Als student in Leuven leerde hij Jan Baptist Van Langenhacke kennen, die de wegbereider van de Daensistische Bevlieging wordt genoemd. Bij provincieraads- en parlementsverkie-

vijftal toneelstukken die met veel succes werden opgevoerd.

Hij overleed in Moorsel op 11 april 1906.

Op 25 oktober 1981 en op 5 juni 1994 heeft het Priester Daensfonds hem gehuldigd als grote voorman van de Daensistische Beweging.

* * *

Daidsfonds 125 jaar

Op 15 januari 1875 richtten elf hoogleraren en studenten de christelijke culturele beweging *Daidsfonds* op als tegenhanger van het vrijzinnige *Willemsfonds*. Ze noemden hun beweging naar de enkele jaren tevoren overleden priester Jan Baptist David.

Deze historicus en taalkundige die had gedoceerd aan de Leuvense universiteit, was samen met Jan Frans Willems een van de leidende figuren geweest van de Vlaamse culturele herleving. Kanunnik David had een belangrijke rol gespeeld in de doorbraak van het algemeen Nederlands als standaardtaal voor Vlaanderen. Het initiatief tot het stichten van de *Maetschappy ter Bevordering van de Neder-Duitsche Tael- en Letterkunde* die tot de spellingseenheid met Nederland leidde, was van hem uitgegaan.

Het *Daidsfonds* dat met zijn zeventigduizend leden veruit de grootste culturele vereniging van Vlaanderen is, is op drie vlakken actief: als uitgeverij (van boeken en cd's), als socio-culturele beweging en als drukkingsgroep in de Vlaamse Beweging.

Als drukkingsgroep heeft het *Daidsfonds* bijgedragen tot de vernederlandsing van onderwijs, bedrijfsleven en openbare leven, de vastlegging van de taalgrens en het invoeren van de cultuurautonomie van Vlaanderen. Als uitgever brengt het *Daidsfonds* jaarlijks om boeken uit, zowel op het vlak van de literatuur, het essay als het jeugdboek. Ook cd's behoren tot het portfolio van de uitgeverij. Als socio-culturele beweging organiseert het *Daidsfonds* in zijn zeshonderd plaatselijke afdelingen jaarlijks zo'n zesduizend activiteiten (lezingen, gespreksavonden, tentoonstellingen theater excursies).

Ook nationale evenementen behoren tot het socio-culturele programma van het *Daidsfonds*. Zo zijn er het Groot Nederlands Dictee, de cultuurhistorische zoektocht, concerten en colloquia, de Junior Journalist-wedstrijd, de nieuwe Luistercursussen Muziek en de Universiteit Vrije Tijd die op 75 plaatsen 150 dagcursussen en seminaries aanbiedt.

De herdenking van de 125ste verjaardag van de stichting werd ingezet met een colloquium

In de Kijker

zingen gaf hij steun aan de daensisten. Op het gemeentelijke vlak was hij in 1895 en 1899 een van de koplopers van de “witte partij”. Die wilde alle Moorselaars verenigen die zich niet thuis voelden bij de conservatieve katholieken (de “zwarte partij”). Met die formule veroverden de “witten” op 17 november 1895 de elf gemeentemandaten. Het was een politieke aardverschuiving waarover in politieke kringen heel wat te doen was en waarover zelfs in brieven naar het Vaticaan werd gesproken. Normaal had Caudron burgemeester moeten worden, maar

de minister wilde geen ‘daensist’ op die post en benoemde de liberale baron Alexander Van der Noot tot burgemeester. Caudron werd schepen van eind 1895 tot eind 1903.

Caudron wilde ook het culturele peil van zijn Vlaamse volk optrekken. Hij stichtte in Moorsel en omgeving allerlei culturele en sociale verenigingen. Zelf schreef hij een

op zaterdag 15 januari in de universiteitshallen in Leuven.

Voornaamste bron: *Kerk en Leven*, 12-1-200.

* * *

Katholieke universiteit Leuven 575 jaar.

In 1425 gaf de paus Martinus V de toestemming om de Leuvense universiteit op te richten. De universiteit grijpt haar verjaardag dankbaar aan om haar verleden te belichten en te tonen hoe ze heden vorm geeft, maar

vooral om aan te geven hoe ze de basis voor de toekomst uitbouwt.

Op 2 februari, dag van het Patroonsfeest, werd het feestjaar plechtig geopend. Traditiegetrouw werden eredoctoraten toegekend aan personen die een belangrijke bijdrage tot de samenleving hebben geleverd.

Het feest duurt voort tot september 2001. In die tussentijd worden colloquia en congressen georganiseerd. Er verschijnt een boek over de geschiedenis van de Leuvense universiteitsbibliotheek en begeleidende catalogi bij de geplande tentoonstellingen.

* * *

In 1971 publiceerde Louis Paul Boon zijn historische roman *Daens*. Hij beschreef daarin op zijn eigen wijze de ongelijke strijd van de broers Adolf en Pieter Daens voor de Aalsterse fabrieksarbeiders aan het einde van de 19de eeuw, en tegen het politieke en economische establishment van die tijd.

Bij lectuur van dat boek nu, valt de grote gelijkens op tussen datgene waar het toen echt om ging en gevoelens die enkele jaren geleden kwamen bovendrijven en hun uitdrukking vonden in de Witte Mars van 1996. Boon gebruikte in zijn verhaal over

het sociale onrecht van honderd jaar geleden zowaar bijna de woorden die ook na de Dutroux-crisis werden gehoord om de vervreemding tussen het volk en zijn leiders te omschrijven. In 1899 ging het over de strijd van een groep, een klasse. In 1999 gaat het om de enkeling die zijn weg zoekt in de ingewikkelde wereld – en die daar in dezelfde termen als het *Lumpen-proletariat* van Aalst rekenschap voor vraagt.

Die gelijkens is merkwaardig, omdat er in die tussentijd toch veel is veranderd. De onlangs overleden Belgische cineast Henri Storck wou met zijn documentaires in de jaren dertig, sociaal bewogen, het leven vastleggen zoals het zich voor zijn camera ontrolde. De beelden die hij met Joris Ivens draaide over de miserie van de arbeiders in de Borinage zijn nog net zo aangrijpend als op de dag dat ze werden gemaakt. Maar we kijken ernaar als naar het verleden. Het is – welteverstaan bij ons – een stuk onzalige geschiedenis geworden.

Er heeft sindsdien dan toch een bevrijding plaatsgevonden. Een emancipatie. Van de kleine man tegenover de grote. Maar ook van het platteland tegenover de stad. Van de vrouw. Van de Vlamingen in België. Van jonge mensen en oudere. In vergelijking met wat Boon schreef en Storck laat zien, is de mens mondig geworden. Hij heeft het recht verworven om permanent zijn eigen keuze te maken. Hij bedraagt zich daarbij soms zelfs recalcitrant.

(Hubert van Humbeeck in *Knack. Millennium Magazine* van 09.11.99)

* * *

Van diverse kranten bereikten ons reacties op de afwijzing door het Aalsterse stadsbestuur van hun geldelijke bijdrage aan het IJzertorenproject. Blijkbaar willen heel wat leden nauwer betrokken worden bij de initiatieven van het Priester Daensfonds. Wij kunnen dat alleen maar toejuichen. Daarom zal vanaf het volgend nummer van *Daens Vandaag* een lezerstribune geopend worden, waarin onze lezers vrij hun mening kunnen vertolken.

Brieven naar de hoofdredactie:

Frans Van Campenhout

Loweidestraat 2, 1700 Dilbeek.

Interbrew

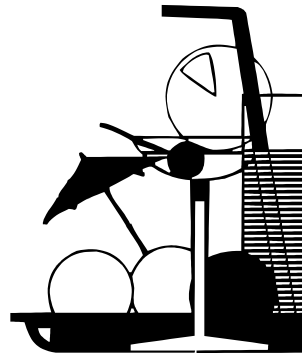
St. Jorisstraat 21 - 23
9300 Aalst
Tel.: 053 / 77 03 72
Fax 053 / 77 04 82

Ginette Hereman

Klein- en groothandel
horecabehoeften - alu-vormen
alle verpakkingen - pick-up letters
seizoen decoratie - doopartikelen

TAVERNE - RESTAURANT

't Land van Riem

Grote Markt 4 - 9300 Aalst
Tel.: 053 / 77 49 85

Weekdagen vanaf 10 u.
Zon- en feestdagen vanaf 11 u.
De keuken is doorlopend open vanaf 11 u.30

Voor vergaderingen, reünies en etentjes is er op
de 1ste verdieping een zaal ter beschikking

Estaminet
Den babbelaer

waar gezellig keuvelen
een kunst is

TAPAS VARIADAS
Spaanse Wijnen

Bourgondische sfeer
met een zuiders tintje

Klapstraat 3 - 9300 Aalst
Tel.: 053 / 77 58 96

Dagelijks open vanaf 16 u.
Zon- en feestdagen gesloten

**KEN JE DE ZEVEN
GOEDE REDENEN
OM JE HUWELIJSLIJST BIJ
DE STER TE LEGGEN ?**

BON

Stuur ons deze bon, U verneemt ze alle
zeven en U ontvangt kosteloos en
vrijblijvend een kosteloze dokumentatiemap

Naam _____
Adres _____
Gemeente _____
Huwelijksmaand _____

♂ DE STER

Kapellestraat 2-4-6
Molenstraat 6-7-9-13-16
9300 Aalst
Tel.: 053 / 21 19 30

PEDILUX N.V.

Kerkstraat 18 - 9300 Aalst
Tel. 053 / 78 00 42

SCHOENEN - mode en comfort
in verschillende breedten
ook voor losse schoenzolen

Orthopedische schoentechniek
Steunzolen
Voetverzorging
Podologie
Therapeutische kousen

Een degustatie in

VISRESTAURANT

KELDERMAN

De gezelligste manier om bij elkaar te zijn

terras - tuin - privé-parking

Gesloten op woensdag en donderdag

Parklaan 4 - 9300 Aalst

Tel.: 053 / 77 61 25

Fax: 053 / 78 68 05

KLEDING SINT-ELOOI

Esplanade 1 - 9300 Aalst

Tel.: 053 / 21 15 71

Antwerpia

BANKETBAKKERIJ

*als u houdt
van kwaliteit*

Geraardsbergsestraat 38
9300 Aalst
053 / 21 35 33